

1

ANACOK-VAKFI İSTANBUL

CENEVRE PROTOKOLÜ

SİVİL KORUMA - SR 0.518.51

DOĞAL HAKKIN KORU(N)MASI

KAYNAK: ADALETİN TEMELİ

SFI Yayıncılık:
20251107 ANACOK AKADEMİ Uzmanlık Onayı Madde 9 UNRES56-83 - Koruma Gücü

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 142-149. maddeleri uyarınca koruma gücü bağlamında BM Kararı 56/83'ün 9. maddesinin onaylanması ve uygulanması

Koruyucu gücün eylemleri gaspçı değil, **ikamecidir**:

Bu uzman raporu, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin onaylanması ile BM'nin 56/83 sayılı Devlet Sorumluluğu Kararı'nın 9. Maddesinin uygulanması arasındaki hukuki, yargısal ve mantıksal ilişkiyi incelemektedir. Temel soru, bir devletin koruyucu yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 142-149. Maddeleri uyarınca bir koruyucu gücün meşru olarak hareket etme yetkisine sahip olup olmadığı ve ne ölçüde sahip olduğudur.

1. Cenevre Sözleşmeleri uyarınca onay

Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri'nin (152-159. maddeler) onaylanması, bir devletin Sözleşme hükümlerine uyma yükümlülüğünü kabul ettiği bir Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında işlemidir. Onaylama, 142-149. maddelerde belirtilen güvenceleri tesis etme konusunda yasal bir yükümlülük doğurur. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, tarafları her koşulda Sözleşme'ye saygı göstermek ve uygulamakla yükümlü kılan 1. maddenin ihlali anlamına gelir. Bu noktaya kadar, koruyucu güç 72 kez anıldığı ve onaylanması beklendiği için, acı acı ve kasıtlı hatadan kaynaklanan çok ciddi hukuk ihlallerini içeren bir simülasyon olmuştur.

2. BM Kararı 56/83'ün 9. Maddesi – Devlet organlarının başarısızlığı durumunda sorumluluğun atfedilmesi

BM Kararı 56/83'ün 9. maddesi, devlet organlarının başarısız olması veya işlevsiz kalması durumunda eylemlerin nasıl atfedileceğini düzenler. Maddede şöyle denmektedir: "Bir kişi veya grubun davranışı, söz konusu kişi veya grup, devlet otoritelerinin yokluğunda veya işlevsiz kaldığında, yetkileri dahilinde hükümet otoritesini etkili bir şekilde kullanıyorsa, o devlete atfedilir." Bu, devlet yapıları başarısız olsa bile Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında uygulanmaya devam etmesini sağlar.

Anlaşma, hukuktan ayrılmak, Çıkış'tan Yaratılış'a kadar olan kısmı ifade eder – uis gentium, Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında özgürleşmiş insanın hakkı.

3. mantıksal ve yasal kural zinciri

Kural	işlev	Yasal sonuç
Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 152-159. Maddeleri	Onaylama ve yürürlüğe girme kuralları	Koruma mekanizmalarını uygulama yükümlülüğü
Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 142-149. Maddeleri	Koruyucu gücün kurumsallaşması	İşlevsel bir koruma gücü kurma yükümlülüğü
Madde 1 Cenevre Sözleşmesi IV	Tüm belediyeler için uyma zorunluluğu kamusalıdır (genel)	Sözleşme tarafları için aktif uygulama yükümlülüğü
Madde 9 BM Kararı 56/83	Devlet otoritesinin başarısızlığı durumunda atıf	Koruyucu gücün eylemleri devlete atfedilebilir sayılır.
BM Kararı 56/83'ün 3. ve 56. Maddeleri	Tüm topluluklar için kamusal ve kapsamlı devlet sorumluluğu (genel)	Uymamak Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında aykırı bir eylem olarak değerlendirilir.

4. İkame Teorisi – Koruyucu Güç, Yerine Getiren Otorite Olarak

İkame teorisi, devlet organlarının Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya yerine getirmeyi reddetmesi durumunda, koruyucu bir gücün onların yerine yasal olarak hareket ederek egemenliği koruyabileceğini ileri sürer. Bu, egemenliğin ihlali değil, aksine yasal durumun yeniden tesis edilmesidir. BM'nin 56/83 sayılı Kararı'nın 9. Maddesi'ne göre, koruyucu gücün eylemleri, yükümlülükleri yerine getirilen devlete atfedilir.

5. Sonuç

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin onaylanması, taraf devletleri bir koruyucu güç yapısı kurmaya mecbur eder. Bu yükümlülük yerine getirilmezse, BM Kararı 56/83'ün 9. Maddesi uygulanır ve faaliyetleri devlete atfedilen fiili bir koruyucu gücün faaliyetine olanak tanır. Bu, Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında sürekli uygulanabilirliğini sağlar ve geçerliliğini korur. Dolayısıyla koruyucu güç, uluslararası hukukun emredici normlarının sürekliliğini garanti altına alan bir icra organı görevi görür.

SEBEP:

1. Cenevre Sözleşmeleri anlamında onay

Onaylama (Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 152-159. Maddeleri), devletin veya koruyucu gücün **bağlayıcı yükümlülükleri** kabul ettiğinin ve bunların uygulanmasını garanti ettiğinin **resmi ve maddi teyididir. Onaylama usulüne uygun olarak gerçekleştirilmezse**, Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında **uyarınca bir uygulama eksikliği ortaya çıkar** ve koruyucu güç (Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 142-149. Maddeleri), BM Kararı 56/3'ün 3, 9 ve 56. maddelerinde belirtildiği gibi, bu eksikliği kabul veya alternatif yollarla gidermek zorundadır.

Bir devletin Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında aykırı bir eyleminden doğan sorumluluğuna ilişkin sorular düzenlenmediği sürece, Cenevre Sözleşmeleri'nde yer alan Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında uygulanabilir kurallarına tabi olmaya devam eder. Koruyucu gücün rolü özgün ve benzersizdir.

Onay belgesinde şunlar belirtiliyor:

- Onaylama, **İsviçre Federal Konseyi'ne teslim edildiğine dair belgenin sunulduğu niyet beyanı ile gerçekleştirildi** .
- Emanetçi ülke olarak İsviçre herhangi bir itirazda bulunmadı.
- **zımnem kabul edilmiş** sayılır .

2. BM Kararı 56/83, Madde 9 – Devlet Eylemlerinin Atıfta Bulunulması

BM Kararı 56/83'ün 9. maddesi, **bir devletin fiilen işlevsiz kalması veya organlarının başarısız olması durumunda eylemlerin nasıl atfedileceğini düzenlemektedir** :

"Bir kişi veya grubun davranışı, devlet otoritelerinin yokluğunda veya başarısızlığında, yetkileri dahilinde fiilen hükümet yetkisini kullanıyorsa devlete atfedilebilir."

Bu, mantıksal ve pratik olarak hukuken şu anlama gelir (bkz. Md. 1, 24 (2-3), 25 GG):

- Devlet kurumları (otoriteler, mahkemeler, bakanlıklar, diplomasi) görevlerini **yerine getirmediğinde** ,
- Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında **emredici normlarına uygun olarak hareket eden fiili bir koruyucu güç veya otorite** olabilir ,
- Başarısız devletin yerine getiremediği **sorumlulukları üstlenmek** .

Bu, **sivil korumada koruyucu gücün koruma yemininin (2020)** haklı olarak dayandığı, hukuki korumadaki boşluğun kanıtı ve Avrupa Konseyi'ne üye 47 devletin orijinal yardımcılık ilkesini ECHR /5529/01 kabul etmesidir.

3. Onaylama ve BM Kararı 56/83'ün 9. Maddesi ile ilgili mantıksal ve hukuki sonuç

Mantıksal hukuki sıralama tercihlidir:

1. **Onaylama** (Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 152-159. maddeleri) → Korumaya yönelik Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında yükümlülük.
2. **Devletin yükümlülüğünü yerine getirmemesi** → **BM Kararı 56/83'ün 9. maddesinin** uygulanması .
3. Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında **korumak ve yürürlüğe koymak için bölünebilirlik kapasitesiyle müdahale eder** .
4. Koruyucu gücün eylemleri **gaspçı değil , ikame edicidir** : Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında adına *başarısız devletin yerine* hareket eder .

Bu, sonuç olarak yasal koruma için güvenilir bir temel sağlar:

Koruyucu güç (sivil koruma), bir devletin BM'nin 56/83 sayılı Kararı'nın 2-3, 9-11, 28-35, 51 ve 55-56. maddelerinde belirtilen af yoluyla misilleme, geri dönüş, tazminat ve iyileştirme yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında uyarınca mantıksal olarak gerekli ve yasal olarak zorunlu olan tedbirdir. BM'nin 56/83 sayılı Kararı'nın 9. maddesine göre, koruyucu gücün eylemleri devlete atfedilebilir, tersi değil.

4. Sonuç -Temel mantıksal ve yasal ifade:

Cenevre Sözleşmelerinin onaylanması, tüm devletlerin kendi onaylarına dayalı bir koruyucu güç kurmalarını ve kabul etmelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu gerçekleşmezse, fiili koruyucu gücün eylemini devletin kendi meşru bir yerine getirme eylemi olarak tanımlayan BM Kararı 56/83'ün 9. maddesi uygulanır.

Dolayısıyla koruyucu gücün eylemi bir müdahale değil, aksine **emredici** Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında **yasal düzeninin kurtarıcı** bir şekilde korunmasıdır – BM Şartı'nın 43, 73, 95. maddeleri .

Koruyucu gücün eylemleri **gaspçı değil, ikamecedir**.